

Eduskunta
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta

Lausunto hallituksen esityksestä työttömyyskassalain muuttamisesta (HE 14/2020)

Yleistä Suomen Yrittäjien Työttömyyskassa (SYT-kassa) pitää kassalain uudistamista ja nykyaikaistamista lähtökohtaisesti kannatettavana.

Esityksen pääasialliseksi sisällöksi mainitaan: ”muutokset ovat pääsääntöisesti teknisluonteisia”, ja esityksessä olisikin siten tarkoituksenmukaista ehdottaa muutettavaksi vain ne lainkohdat, joita voidaan pitää teknisluonteisina.

Esityksessä Suomen Yrittäjien Työttömyyskassan nimi tulisi kirjoittaa joka kohdassa oikein.

SYT-kassa on huolissaan esityksen muuttamista kohdista, joissa SYT-kassan asemaa ainoana yrittäjäkassana 1.1.2020 lukien tai yrittäjäkassan palkansaajakassasta poikkeavaa roolia ei ole riittävästi huomioitu. Esityksen yleisperusteissa ei tuoda esiin yrittäjäkassan poikkeuksellista luonnetta, ennen kuin vasta kohdassa ”4 Asian valmistelu”, jossa mainitaan että: ”Yrittäjäkassojen asemaa työttömyysturvajärjestelmän kokonaisuudessa sekä yrittäjien sosiaalivakuuttamista on kuitenkin tarkoitus tarkastella jatkossa erikseen osana työttömyyskassalain jatkouudistusta sekä sosiaaliturvan kokonaisuudistuksen yhteydessä”.

MUUTAMA HUOMIO ESITYKSESTÄ

3 §

”Kassan jäsenyys alkaa siitä päivästä, josta alkaen henkilö on maksanut jäsenmaksunsa, aikaisintaan kuitenkin siitä päivästä, jona hän on kirjallisesti hakenut kassan jäsenyyttä.”

Esitykseen olisi syytä kirjata täsmennys siihen, mitä ”kirjallinen” hakeminen tarkoittaa, ottaen huomioon digitaalinen kehitys ja sen tuomat mahdollisuudet ja tavoitteet hyvistä asiakaspalvelusta ja hallintotavasta. Kassajäsenyys alkaa vasta siitä hetkestä, kun jäsenmaksu on maksettu. Hakemisen joustavoittaminen on tärkeää ja jäsenyyttä hakevan todistettavan tahdonilmaisun tulisi olla riittävä, kun otetaan huomioon, ettei mahdollisesta jäsenyyden peruuttamisesta tule asiakkaalle jälkiseuraamuksia, ellei etuutta ole alettu maksamaan.

Esitystä tulisi muuttaa siten, että kassan jäsenyys alkaisi aikaisintaan siitä päivästä, jona henkilö on todistettavasti hakenut kassan jäsenyyttä.

3 §

”Työtön kassan jäsen voi liittyä toiseen kassaan kuukauden kuluessa siitä kun kassa, jonka jäsen hän on, purkautuu taikka asetetaan selvitystilaan tai konkurssiin”.

Yrittäjäkassoja on 1.1.2020 lukien vain yksi. Esityksen kannatettavana lähtökohtana on turvata kassan purku- ja konkurssitilanteessa se, että kassan jäsenet voivat liittyä toiseen kassaan myös työttömänä. Lain perusteluissa kuitenkin mainitaan, että yrittäjä ei voi vaihtaa palkansaajakassaan eikä toisinpäin.

Esitys parantaa palkansaajakassojen jäsenten asemaa nykyisestä, kun taas yrittäjäkassan jäsenten asemaan ei tulisi muutosta nykyisestä. Muutos ei siis kohtelee kaikki työttömyyskassojen jäseniä tasa-arvoisesti.

50 a §

”Purkautuneen tai konkurssiin asetetun työttömyyskassan mahdolliset varat velkojen ja muiden sitoumusten täyttämisen jälkeen luovutetaan Työllisyysrahastolle.”

Esitys on kohtuuton yrittäjäkassan osalta. Yrittäjien työttömyysturvan rahoitus poikkeaa olennaisesti palkansaajista. Yrittäjäkassassa varoja kerätään ns. vakuutusperiaatteen mukaisesti siten että työttömyysturvasta rahoitetaan noin 43 prosenttia jäsenmaksuilla ja loppuosa valtion rahoitusosuudella. Palkansaajakassoilla vastaava jäsenmaksuilla rahoitettava osuus on vain 5,5 prosenttia. **Valtion rahoitusosuutta ei työttömille yrittäjille tule Työllisyysrahaston kautta, joten ei ole perusteltavissa, että yrittäjäkassan toiminnan mahdollisesti päättyessä sen jäsenten suurella rahoitusosuudella maksamat jäsenmaksut ohjattaisiin palkansaajien etuuksien maksamiseen Työllisyysrahaston kautta.**

Yrittäjien työttömyyskassoilla tulee säilyttää mahdollisuus omissa säännöissään määrätä, mihin yrittäjiä ja yritystoiminnan edellytyksiä tukevaan tarkoitukseen kassan jäljelle jäävät varat luovutetaan kassan purku- tai konkurssitilanteessa. Yrittäjiltä kerätyt varat tulee voida kohdistaa kassan säännöissä määrättyyn tarkoitukseen.

Valtaosalle yrittäjäkassan jäsenistä ei purku- tai konkurssitilanteessa olisi mahdollisuutta liittyä palkansaajakassan jäseneksi ja siten saada jatkoa ansiosidonnaiselle turvalleen. Esityksessä perustellaan yrittäjäkassan varojen siirtoa Työllisyysrahastoon sillä, että Työllisyysrahastosta rahoitetaan myös Kelasta peruspäivärahaa saavien yrittäjien peruspäivärahan maksua ja että palkansaajien työttömyysvakuutusmaksun tuotolla rahoitetaan myös yrittäjien peruspäivärahoja. Kelan peruspäivärahan rahoitus ja se miten palkansaajien työttömyysvakuutusmaksuja siirretään sen rahoittamiseen ei nähdäksemme liity siihen, miten ansiosidonnaisen turvan itselleen valinneiden yrittäjien vakuutusmaksuja käytetään kassan toiminnan päättyessä.

STM:n luonnoksessa kerrotaan pohdittua vaihtoehtoa, jossa purkautuneen tai konkurssiin asetetun työttömyyskassan jäljelle jäävillä varoilla maksettaisiin kyseisen kassan jäsenille etuutta niin kauan kuin rahat riittävät. Tämä menettely sopisi yrittäjäkassan malliin selvästi paremmin kuin esitetty menettely ja vastaisi periaatetta, jonka mukaan työttömyysvakuutukseen kerätyt varat käytettäisiin yrittäjien työttömyysturvan rahoittamiseen.

Kaikkien varojen siirto Työllisyysrahastoon palkansaajien etuuksien rahoitusta varten olisi vastoin yrittäjäkassan varojen keräämisen peruseriaatetta. Esitys ei paranna yrittäjäkassan jäsenten asemaa ja mikä olennaista, on perustuslain mukaisen omaisuuden suojan vastainen.

SYT-kassan huoli kohdistuu etenkin tilanteeseen, jossa kassan purkaminen johtuisi lainsäädäntöön tehtävästä muutoksesta, eikä kassa voisi näin itse vaikuttaa asiaan eikä tehdä itse päätöstä kassan purkamisesta.

Koska esityksessä mainitaan, että yrittäjäkassojen (joita kuitenkin on tällä hetkellä vain yksi) asemaa tarkastellaan jatkossa erikseen osana työttömyyskassalain jatkouudistusta, SYT-kassa esittää, että 50 a § poistetaan kiistanalaisena ja muuna kuin teknisluontoisena muutoksena tästä esityksestä HE 14/2020.

Suomen Yrittäjien Työttömyyskassa

Merja Jokinen, kassanjohtaja